

SIRIUS Nationale Rondetafels

Taalvriendelijk Onderwijsbeleid

19, 26 november en 10 december 2020

Eindrapport met aanbevelingen

SIRIUS Nationale Rondetafels

Taalvriendelijk Onderwijsbeleid

19, 26 november en 10 december 2020

INHOUDSOPGAVE

Introductie.....	5
Over de organisatoren	7
Deel 1: Taalvriendelijk Onderwijs in de klas.....	8
Frederike Groothoff – ambulant taalondersteuner, eigenaar LangWhich	8
Hoe helpt het betrekken van thuistalen kinderen in het leerproces?.....	9
Femke Danse – onderwijsadviseur bij ABC Onderwijsadvies.....	9
Hoe reageren ouders?	10
Hoe ga je om met meertaligheid op verschillende scholen en is het overal nodig?	10
Veel leerkrachten maken zich zorgen wanneer veel leerlingen dezelfde taal spreken. Zij spreken zo vaak die taal dat het ten koste lijkt te gaan van hun Nederlands. Is dat zo en hoe ga je hiermee om?	10
Break-out groepen	11
Op welke manier kun jij zelf het integreren van thuistalen in het onderwijs bevorderen?.....	11
Deel 2: Taalvriendelijk Onderwijs op school.....	13
Woordwolk: Waar denk je aan bij taalvriendelijk onderwijs?	13
Ellen-Rose Kambel: De Taalvriendelijke School	13
Dieneke Blikslager, adjunct-directeur Sint Janschool	15
Is er iets concreet veranderd sinds het worden van Taalvriendelijke School?.....	15
Op scholen die nog niet zover zijn, waar moet je beginnen?	15
Luc Sluijsmans, rector DENISE.....	16
Internationale schakelklas (ISK) en International Baccalaureate (IB).....	16
Welke rol speelt moedertaal in jullie onderwijs?	17
Fadie Hanna, lerarenopleider Universitaire PABO Amsterdam	17
Wat zou je als ouder meegeven aan schoolleiders?.....	17
Break-out groepen	18
Welke adviezen of tips zou jij geven om als school taalvriendelijker te worden?	18

Deel 3: Taalvriendelijk Onderwijs: Beleid	20
Najat Benayad – projectleider Gemeente Zaanstad.....	20
Gezamenlijke visie.....	20
We omarmen nu meertaligheid.....	21
Wetenschappelijke onderbouwing als basis.....	21
Daniela Fasoglio & Joanneke Prenger – SLO	21
Curriculum.nu	21
Bouwsteen Meertaligheid.....	22
Leergebied Nederlands	22
Meertaligheid onderdeel van de didaktiek.....	22
Leergebied Engels/MVT	22
Drie dimensies van meertaligheid	22
Advies Wetenschappelijke Curriculumcommissie	23
Taalvriendelijke School Salto-school Floralaan	23
Vraag: Op welke manier worden de leerkrachten ondersteund bij de Taalvriendelijke School? Is er een handboek?	23
Break-out groepen	24
Groep 1 - Na drie rondetafels over taalvriendelijk onderwijs, wat moet de volgende stap zijn?	24
Groep 2 – Welke instituten hebben prioriteit als we in Nederland taalvriendelijk onderwijs willen invoeren?	24
Groep 3 – Wat is de belangrijkste boodschap aan.....	26
<i>a) de gemeente</i>	26
<i>b) schoolbesturen</i>	26
<i>c) de inspectie</i>	26
<i>d) overige acties:</i>	27
Groep 4 - Wat is de belangrijkste boodschap aan het Ministerie van Onderwijs? Wat moeten ze doen?	27
Meer informatie:	27
Bijlage 1: Aanbevelingen	28
Taalvriendelijkheid in de klas	28
Taalvriendelijkheid op school	29
Taalvriendelijkheid op de lerarenopleiding	29
Aanbevelingen gericht aan beleidsmakers	30
Bijlage 2: Lijst van geregistreerde participanten	32

Introductie

De SIRIUS Nationale Rondetafels (*National Roundtables*- NRTs) volgen uit het 4-jarige raamwerk dat het Europese [SIRIUS Network for Migrant Education](#) heeft met het Directoraat-generaal van de Europese Commissie voor Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur (DG EAC). Ieder jaar wordt er in verschillende Europese landen een bijeenkomst georganiseerd over een bepaald thema. Op verzoek van de DG EAC hebben de NRTs dit jaar een focus op voorbeelden uit de praktijk en op de werking van migratie- en onderwijsbeleid in de dagelijkse praktijk.

In Nederland organiseert de Rutu Foundation in samenwerking met Risbo voor SIRIUS al voor de derde keer de Nationale Rondetafel rond het thema **meertaligheid**.

Meertaligheid in het Nederlands onderwijs

Ongeveer een kwart van de schoolkinderen in Nederland heeft een migratieachtergrond. In grote steden kan dit aandeel zelfs oplopen tot 75%. Veel van deze studenten spreken thuis een of meer extra talen naast het Nederlands. Op school worden thuistalen echter vaak genegeerd, ontmoedigd of soms zelfs ronduit verboden (Hurwitz & Kambel 2020).¹ Hoewel niet slecht bedoeld, blijkt het volledig onderdompelen in de schooltaal en uitsluiting van de thuistaal nadelige gevolgen te hebben voor leerlingen: ze hebben minder zelfvertrouwen, een lager zelfbeeld, ze schamen zich voor wie ze zijn. Maar ze presteren ook slechter (Agirdag 2017).²

Gelukkig zijn er aanwijzingen dat de ideeën rond het leren van talen en de inzet van thuistalen in het onderwijs aan het veranderen zijn. Op nationaal niveau heeft Curriculum.nu, het nieuwe curriculum voor de komende twintig jaar, ruimte gecreëerd voor thuistalen in het curriculum. Steeds meer scholen tonen interesse in de [Taalvriendelijke School](#): een label dat wordt uitgereikt aan scholen die alle talen verwelkomen en waarderen die door hun leerlingen worden gesproken. En sommige gemeenten beginnen het belang in te zien van het stimuleren van de meertaligheid van hun leerlingen met een migratieachtergrond. Dit zijn slechts kleine of voorzichtige initiatieven. De voorstellen van Curriculum.nu moeten bijvoorbeeld nog worden goedgekeurd door het parlement. Het is daarom noodzakelijk dat veelbelovende taalvriendelijke praktijken op grotere schaal onder de aandacht worden gebracht en dat we nadenken hoe taalvriendelijk onderwijs niet een uitzondering maar een integraal onderdeel wordt van het Nederlandse onderwijsbeleid.

Niet 'of' maar 'hoe' meertaligheid integreren in het onderwijs

Voorheen is vooral besproken waarom het van belang is dat meertaligheid een prominentere plaats krijgt binnen het onderwijssysteem. Dit jaar gaan we weer een stap verder: *niet de vraag 'of' maar 'hoe' we meertaligheid het beste kunnen integreren in alle klaslokalen.*

Opzet Nationale Rondetafels

Taal is een middel om te communiceren en te leren. En leren kan in iedere taal. De vraag is dus: hoe kun je zo goed mogelijk gebruik maken van de talen en de kennis die de kinderen al hebben om tot leren te komen? Om deze vraag te beantwoorden staat tijdens de rondetafels steeds één thema centraal: meertaligheid in het onderwijs op (1) klasniveau, (2) schoolniveau en (3) beleidsniveau.

¹ D.R. Hurwitz & E.R. Kambel 'Redressing language-based exclusion and punishment in education and the Language Friendly School initiative' (2020) 4 *Global Campus Human Rights Journal* 5-24
<http://doi.org/20.500.11825/1707>

² O. Agirdag & E.R. Kambel (2017) (eds.), *Meertaligheid en onderwijs. Nederlands Plus*. Amsterdam: Boom Uitgevers, 2017.

Vanwege Covid-19 is ervoor gekozen om de Rondetafel gesprekken online plaats te laten vinden. Voor elke bijeenkomst waren er een aantal sprekers uitgenodigd. Deze sprekers presenteerden hun verhaal of werden geïnterviewd door een van de moderators. Via email en social media werden deelnemers uitgenodigd, waarbij specifiek gericht werd op het werven van onderwijsprofessionals, beleidsmakers en ouders van meertalige leerlingen. Per bijeenkomst waren er zo'n 25-30 personen aanwezig die via de chat konden deelnemen aan de discussie. In totaal hebben meer dan 60 personen deelgenomen, waarvan sommigen aan alle drie rondetafels (zie lijst van geregistreerde participanten in de bijlage).

Wat is je rol vandaag? Beleidsmaker, schoolleider, leerkracht, curriculumontwikkelaar, anders?

Deel 1 – 19 november 2020- Het klaslokaal

Welke aanpak werkt rond meertaligheid in de klas? Leerkrachten lichten hun praktijk toe en laten zien hoe deze aanpak hun meertalige leerlingen met een migratieachtergrond helpt, en een positief effect heeft voor de ééntalige leerlingen.

Sprekers:

- Frederike Groothoff, ambulante taalondersteuner, eigenaar LangWhich
- Femke Danse, onderwijsadviseur meertaligheid bij ABC Onderwijsadviseurs

Deel 2 – 26 november 2020 – De school

Wat hebben scholen nodig om een schoolbrede taalvriendelijke aanpak te ontwikkelen? Schoolleiders van Taalvriendelijke Scholen vertellen over hun ervaring en waar zij tegenaan lopen bij de implementatie.

Sprekers:

- Ellen-Rose Kambel, Taalvriendelijke School, directeur Rutu Foundation
- Dieneke Blikslager, onderdirecteur St. Janschool Amsterdam
- Luc Sluijsmans, rector De Nieuwe Internationale School van Esprit (DENISE) Amsterdam
- Fadie Hanna, opleider Universitaire Pabo Universiteit van Amsterdam

Deel 3 – 10 december 2020 – Het beleid.

Wat is er nodig om taalvriendelijk onderwijs in te voeren op alle scholen? Wie zijn de verantwoordelijke instellingen en personen? Hoe kunnen we ze bereiken?

Sprekers:

- Najat Benayad, projectleider gemeente Zaanstad
- Daniela Fasoglio en Joanneke Prenger, SLO/Curriculum.nu
- Geert Simons, directeur-bestuurder Proominence, openbaar onderwijs Ede

Over de organisatoren

Het [SIRIUS Policy Network on Migrant Education](#) is een internationaal beleidsnetwerk voor onderwijs aan kinderen met een migratieachtergrond. SIRIUS is sinds 2012 de voornaamste adviseur van de EU over deze onderwerpen en is sinds 2017 een onafhankelijk netwerk (internationale non-profit organisatie) waar alle grote stakeholders binnen het onderwijs aan deelnemen.

De [Rutu Foundation voor Intercultureel Meertalig Onderwijs](#) is een non-profit organisatie die opkomt voor kinderen die een andere taal spreken dan de schooltaal, waaronder kinderen met een migratieachtergrond. De [Taalvriendelijke School](#) is een programma van de Rutu Foundation. Het is een label en mondiaal netwerk van scholen die alle talen van hun leerlingen verwelkomen en waarderen.

[Risbo](#) is een onafhankelijk instituut voor onderzoek, training en advies, verbonden aan de Erasmus Universiteit. Experts houden zich bezig met drie thema's: onderwijs(kundige) vraagstukken, grootstedelijke (sociale) vraagstukken, en innovaties in het publieke domein.

SIRIUS RONDETAFEL BIJEENKOMST

Deel 1: Taalvriendelijk Onderwijs in de klas

19 november 2020 (online) van 16:00-17:00 uur

Moderator: Ellen-Rose Kambel, Rutu Foundation

- Introductie door Ellen-Rose Kambel
- Frederike Groothoff – ambulante taalondersteuner/LangWhich
- Femke Danse - onderwijsadviseur meertaligheid bij ABC Onderwijsadvies
- Q&A
- Break-out rooms
- Resultaten
- Afsluiting

De eerste bijeenkomst staat in het teken van taalvriendelijkheid in de klas. Frederike Groothoff en Femke Danse, beide experts in meertaligheid én docenten geven praktische voorbeelden van hoe de thuistalen in het leerproces kunnen worden ingezet en waarom dat van belang is.

Frederike Groothoff – ambulante taalondersteuner, eigenaar LangWhich

Expert meertaligheid, heeft zelf voor de klas gestaan. Heeft haar werk bij de Taalschool Utrecht voor nieuwkomers gecombineerd met promotieonderzoek. Zij is momenteel werkzaam als ambulante taaladviseur in Amstelveen en heeft een eigen adviesbureau gestart gespecialiseerd in meertaligheidsvraagstukken (LangWhich).

Frederike liet een [filmpje](#) zien met voorbeelden van meertaligheid in de klas: inventarisatie van de talen in de klas; vaderdagcadeau met 'ik hou van jou, papa' in de thuistalen; jezelf voorstellen in je eigen taal; verschillende talen op de deur/muur laten zien.

Filmpje met lesideeën voor in de klas (klik op de afbeelding)

Het filmpje is gemaakt door een docent in een lerend netwerk waarin Frederike een presentatie had gegeven over ruimte geven aan thuistalen. Hoewel de deelnemers eerst in de war waren, gingen ze erover nadenken en zijn ze vervolgens met hulp van Frederike het onderwerp gaan uitdiepen.

Naast kennis vergaren wilden ze ook echt praktisch aan de slag, zoals te zien is in het filmpje. Verschillende producten zijn nu in ontwikkeling.

Hoe helpt het betrekken van thuistalen kinderen in het leerproces?

Het doel was in eerste instantie bewustwording van leerkrachten, over hoe meertalig zijn eigenlijk mijn leerlingen? De nieuwsgierigheid van leerkrachten richting die talen werd bevorderd.

Suggesties van Frederike:

- Sommige kinderen hebben moeite met het Nederlands, maar kunnen met hun eigen taal iets laten zien wat de docent niet kan. Dat geeft hen zelfvertrouwen.
- Je kunt er ook achter komen dat je taalmaatjes kunt maken, waarbij kinderen die dezelfde taal spreken in die taal met elkaar kunnen overleggen. Dan ben je echt functioneel bezig. In plaats van kinderen die dezelfde taal spreken apart te zetten, kun je ze juist bij elkaar zetten.
- Ook als leerkracht met kinderen in gesprek gaan over de taal die ze aan het spreken zijn, kan positief werken. Kinderen vinden het leuk als leerkrachten hier interesse in tonen (ook al moeten ze soms wennen dat ze hun taal mogen gebruiken op school).
- *“School is niet alleen een cursus Nederlands, het is om het leerproces van veel verschillende onderwerpen op gang te brengen”*. Als je nog niet goed Nederlands beheerst kun je de uitleg over een onderwerp slecht volgen. Maar als je in je eigen taal al wat kennis over dit onderwerp hebt – en deze mag gebruiken, bijvoorbeeld door bronnen te zoeken – kun je toch leren. Je moet dan alleen nog de Nederlandse woordenschat erbij vinden.
- Bij buitensluiting moet daarover een gesprek worden gevoerd. Maar vaak blijken ook eentalige kinderen het leuk te vinden om woordjes in een andere taal te leren van hun klasgenoot.
- Wanneer leerkrachten weerstand bieden, gaat dit vaak om een gebrek aan kennis. Daarbij is het belangrijk meteen de vaardigheden te geven om praktisch aan de slag te gaan. Een open houding is het eerste wat je kunt doen, zonder dat je gelijk nieuwe lessen hoeft te bedenken.

Femke Danse – onderwijsadviseur bij ABC Onderwijsadvies

Onderwijsadviseur bij bureau [het ABC](#) in Amsterdam. Haar specialisme is ook meertaligheid in het onderwijs. Femke heeft tien jaar in het regulier en internationaal onderwijs gewerkt. Daarna is zij Bilingualism & Education aan de universiteit van Birmingham gaan studeren, waar ze onderzoek deed naar de positie van thuistalen in het Nederlandse onderwijs.

Femke begon in Rotterdam met lesgeven op reguliere scholen, met een populatie van overwegend NT2-leerlingen (Nederlands als tweede taal). Van de school werd verwacht dat zij leerlingen (en ouders) zou ontmoedigen om een andere taal dan het Nederlands te spreken. Op de internationale school waar zij hierna ging werken, werd dit juist aangemoedigd. Na een aantal jaar zag Femke dat zij thuistalen effectief kon inzetten in het leren, dat er respectvol werd omgegaan met thuistalen en -culturen. Hoe kon dit zo verschillend zijn tussen scholen in hetzelfde land? Waarom wordt er niet met elkaar gecommuniceerd? Deze vragen deden Femke besluiten onderzoek te gaan doen.

Zij vertelt dat talen niet ‘naast elkaar’ bestaan in de hersenen, maar met elkaar verbonden zijn. Als je een taal aan het leren bent, verwerf je taal én kennis, die in een grote brei bij elkaar komt. Deze kennis kan eruit komen in taal 1, taal 2 of zelfs taal 3, etc. Hoe meer je leert in een thuistaal, hoe makkelijker het is om een andere taal te leren. Voor onderwerpen die je al kent, hoeven alleen nog nieuwe woorden gezocht te worden. Dit scheelt tijd.

Suggesties van Femke:

- In de klas kun je dit aanpakken door bijvoorbeeld te werken met taalmaatjes.
- Je kunt op een leuke en speelse manier aandacht besteden aan verschillen tussen talen, bijvoorbeeld leesrichting (rechts naar links), of andere volgorden in woorden.
- Kinderen kunnen 'hallo' zeggen in verschillende talen.
- Het kan leuk zijn aandacht te besteden aan culturele verschillen/kenmerken, zoals feestdagen die in een cultuur gevierd worden.
- Medewerkers of ouders kunnen in thuistalen voorlezen. Ook zijn er boekjes die in veel verschillende talen zijn vertaald.
- Als het gaat om redzaamheid, is het fijn als kinderen voor wie het Nederlands nieuw is bepaalde dingen kunnen zeggen, zoals 'wil je daarmee stoppen?', of 'ik moet naar de wc'. Om die koppeling sneller te kunnen maken, kunnen plaatjes worden gemaakt met de woorden erbij. Deze worden mee naar huis genomen, waardoor ouders er aandacht aan kunnen besteden en kinderen kunnen oefenen. Zo kunnen ze zich sneller veilig voelen in de klas.
- Zet ouders in als vertalers. Vertalen kan een krachtig middel zijn, je kunt ouders een dagdeel uitnodigen waarbij je bijvoorbeeld zegt: 'het is thuistalenochtend'.
- Vaak zijn er meertalige collega's binnen de school (ook buiten alleen de leerkrachten). Het inzetten van deze collega's kan effectief zijn.

Hoe reageren ouders?

In haar onderzoek kwam Femke erachter dat de positie van thuistalen in het Nederlandse onderwijs in feite niet-bestaand is. Ouders zijn bang dat ze het verkeerde voorbeeld geven als ze geen Nederlands spreken thuis. Je moet ouders daarom leren dat het niet het verkeerde voorbeeld is. Als ouders hieraan gewend zijn, voelt dit voor hen heel prettig dat hun taal gewaardeerd wordt.

Hoe ga je om met meertaligheid op verschillende scholen en is het overal nodig?

Voor taalvriendelijkheid moet je kijken naar de context van de school. Op scholen waar vooral een eentalig publiek binnenkomt, gaat het vooral om kennismaken met andere talen en wat je hiervan kunt leren. Hier kun je immers niet zozeer thuistalen die binnen de school bestaan de ruimte geven. Als het gaat om de scholen in de grote steden waar veel meertalige kinderen heen gaan, kun je gaan kijken naar hoe thuistalen effectief in te zetten.

Het taalvriendelijk maken van het Nederlandse onderwijs vereist een integrale aanpak. Iedereen die ermee te maken heeft en er iets over te zeggen heeft, moet met de neus dezelfde kant op: beleidsmakers, managers, gemeentes, maar ook ouders, kinderen en leerkrachten.

Er moet meer expertise komen over meertaligheid. Daar is ook tijd voor nodig.

De grootste uitdaging zit hem in het veranderen van de mindset.

Veel leerkrachten maken zich zorgen wanneer veel leerlingen dezelfde taal spreken. Zij spreken zo vaak die taal dat het ten koste lijkt te gaan van hun Nederlands. Is dat zo en hoe ga je hiermee om?

Femke:

Als je de thuistalen functioneel inzet, gaan kinderen het ook zien als functioneel. Bij een opdracht waarbij de leerkracht bijvoorbeeld in het Nederlands uitleg geeft, mogen kinderen in de taal van hun

voorkeur overleggen, en presenteren zij hun antwoord weer in het Nederlands. Het is goed om het bespreekbaar te maken.

Als je merkt dat andere kinderen er last van hebben, of als je bang bent dat kinderen veel te veel van een taal meekrijgen, kun je dat goed met kinderen bespreken.

Als kinderen op het schoolplein aan het spelen zijn en ze gebruiken hun eigen taal – het is immers hun vrije tijd – hoe ga je daar dan mee om? Niet alle talen kunnen op dat moment meedoen. Op dat moment moet je je afvragen wat het doel is. Als je wil dat kinderen op dat moment functioneel iets aan het leren zijn in het Nederlands, kun je dat benoemen als leerkracht. Als je merkt dat er een leerling wil meedoen, die de taal van de groep niet spreekt, kun je dat ook benoemen.

Maar als het gaat om een moment van ontspanning...het is vermoeiend om de hele dag te moeten opletten en communiceren in een taal die niet van jou is, het is dan fijn om even je eigen taal te kunnen spreken.

Break-out groepen

De deelnemers gaan in kleinere groepen uiteen en bespreken de vraag:

Op welke manier kun jij zelf het integreren van thuistalen in het onderwijs bevorderen?

Groep 1

- Term NT2 moet eruit: misschien is het Nederlands wel de derde of vierde taal.
- Kennis overdragen aan het schoolteam waarin ik werk
- Meertaligheid op de agenda houden
- Vanuit mijn onderzoekspositie meertaligheid meer onder de aandacht brengen op EU niveau
- Toegankelijk maken van meertalig onderwijsmateriaal

Groep 2

- Ouders betrekken
- Ook in persoonlijke kring 'het evangelie' delen
- Delen van kennis met bestuur, commissie en collega's
- Zelf meer kennis opdoen

Groep 3

- Kinderen bevestigen
- Met de gemeente in gesprek
- Kennisdeling bij leerkrachten, praktische voorbeelden geven
- Eigen netwerk en platform actief inzetten om kennis te verspreiden

Groep 4

- Samenwerking opzoeken tussen initiatieven
- Meertaligheid onder de aandacht brengen bij leerkrachten
- Bijeenkomsten organiseren voor ouders in de thuistaal over het belang van meertaligheid
- Kinderen niet overbelasten met verantwoordelijkheid voor een taalmaatje

Groep 5

- Duidelijk je eigen positie wat betreft meertaligheid communiceren

- Als fonds succesvolle best practices opschalen
- Waar nodig wetenschappelijke informatie met anderen delen
- Lesmateriaal ontwikkelen waarin aandacht is voor verschillende talen
- Scholen informeren bij de instroom van kinderen met een andere taalachtergrond
- Thuis talen gebruiken in de klas: begroeten, verjaardagsliedjes, feestdagen benoemen, etc.

[Download de powerpoint presentatie](#)

[Kijk het webinar hier terug](#)

2. Tegen 2030, de deadline van de *Sustainable Development Goals*, wordt geen kind meer bestraft vanwege het spreken van zijn/haar thuistaal op school.

De Taalvriendelijke School heeft twee uitgangspunten: **participatie** en **contextafhankelijk**.

Onder participatie wordt begrepen dat iedereen betrokken is. De hele schoolgemeenschap denkt mee bij het inrichten van een Taalvriendelijke School. Hierbij spelen ook de ouders een belangrijke rol, omdat zij de talen spreken met de kinderen. Het is dus belangrijk dat zij ook participeren en betrokken zijn bij het onderwijs van hun kinderen.

Het tweede uitgangspunt, is het concept van de taalvriendelijke school toegankelijk maken voor alle scholen. De context waarbinnen de school functioneert en de leerlingpopulatie zijn overal anders. De meertaligheid binnen de school kan zelfs per jaar veel verschillen. Het is dus belangrijk dat elke school samen met alle belanghebbenden een plan ontwikkelen. Wanneer de meertaligheid plotseling verandert of toeneemt, is het van belang het beleid daarop aan te passen.

De **rooutekaart naar een Taalvriendelijke School** bevat een lijst van minimumvereisten en aanvullende mogelijkheden omtrent taalvriendelijke activiteiten en strategieën. Scholen mogen in ieder geval de kinderen en hun ouders niet verbieden hun thuistaal te spreken. Het is aan de scholen zelf of zij op nog meer manieren meertaligheid in hun onderwijs willen integreren, zoals door een meertalige bibliotheek of door in de klas aan de slag te gaan met talen.

Scholen bekijken de routekaart, en geven aan wat zij als school al doen en wat zij de komende jaren van plan zijn. Daarna volgt een intakegesprek en start het traject en kunnen scholen lid worden van het **Language Friendly School** netwerk. In dit netwerk worden scholen met elkaar in verbinding gebracht en kunnen zij ideeën uitwisselen.

De DENISE en St Janschool in Amsterdam werden in 2019 de eerste twee officiële taalvriendelijke scholen. Daarna is in februari (2020) een Canadese school, Silver Creek Primary School, erbij bijgekomen. Er zijn nu (november 2020) 9 Taalvriendelijke Scholen in Nederland en Canada.

BECOMING A LANGUAGE FRIENDLY SCHOOL

The Roadmap to welcoming all languages

- ✓ We do not prohibit, discourage or punish the use of other languages at school
- ✓ We do not prohibit or discourage parents to use own languages at school.
- ✓ We do not advise parents to use a different language at home with their children
- ✓ We nominate a Language Friendly School Coordinator
- ✓ We develop a Language Friendly School plan together.
- ✓ We do not allow exclusion or bullying around languages, dialects or accents.

Let's make a Language Friendly School plan together. Be inspired by the examples below from other Language Friendly Schools

School level

- Draft an anti-bullying plan that includes languages, dialects and accents
- Discover all the languages spoken within the school community
- Inform the whole school community about the importance of home languages
- Facilitate communication in different languages with parents
- Encourage students to become language ambassadors
- Foster teacher-parent collaboration to support children's learning
- Facilitate meetings where parents can use their home languages
- Facilitate after-school language activities
- Make each of the languages visible
- Create awareness of multilingual language acquisition and development
- Create a language friendly library

Classroom level

- Make room for students' home languages as part of the learning process
- Promote written, oral, gestural, and graphic students' communication
- Make each of the students' languages visible in the classroom
- Offer regular training and professional development to improve language friendly classroom strategies
- Encourage all students to develop their whole language repertoire, including dialects and accents
- Find ways to provide instruction in the various languages present in school
- Reflect as a team on our own norms, values and attitudes towards language, cultural, and ethnic diversity
- Share and regularly update our approaches and the materials we use with our team
- Inform teachers on the role of home languages in learning additional languages.

Ellen-Rose liet een kort [filmpje](#) zien van **Roberto di Prospero, de schoolleider van de Silver Creek Primary School** in Toronto, Canada. Hierin vertelt Roberto over de rol van de schoolleider op een Taalvriendelijke school. De kern is empowerment van het team. *“If the leader does their job right, people will say they did it themselves. The first step is empowering your staff to make decisions, to learn and to grow.”*

Het tweede punt van Roberto is het belang van een schoolvisie:

“The Language Friendly School provides a framework and plan, to know where you’re headed. But you need to start with a vision and a set of values, in which everyone should feel reflected in that vision. It should not come just from the principal. If you stand for inclusion, you have to include different languages. If you value making learning accessible to all, you have to include languages.”

Dieneke Blikslager, adjunct-directeur Sint Janschool

Dieneke Blikslager is adjunct-directeur van de Sint Janschool in Amsterdam. Deze school is sinds 2019 als een van de eerste scholen officieel een Language Friendly School. Kinderen hebben achtergronden van alle delen van de wereld, met alleen een ondervertegenwoordiging van de meeste Aziatische landen.

Dieneke en Ellen-Rose maakten voor het eerst kennis tijdens de boekpresentatie van ‘Meertaligheid en Onderwijs: Nederlands Plus’, een publicatie van de Rutu Foundation en Boom uitgevers. Dit boek onderschreef voor Dieneke dat de school op de goede weg zat.

De slogan van de school luidt: *“Je mag zijn wie je bent, en worden wat je kunt”*. Wat we doen is het omarmen van de hele setting van onze leerlingen. Daaronder valt ook meertaligheid. Kinderen mogen hun thuistalen op school gebruiken. Jouw taal is van jou, en dat is per definitie goed.

Dieneke noemt de school een internationale school. Amsterdam is namelijk een wereldstad en alle kinderen hebben er een eigen achtergrond. Meestal is dat behoorlijk internationaal. Het is maar hoe je internationaal interpreteert.

Kinderen zoeken elkaar op en worden gematcht met anderen die de taal ook spreken en zo ontstaan er taalmaatjes/-groepjes. Dit concept bestond al voor kinderen met dyslexie. Leerlingen die een bepaalde taal spreken kunnen nu ook met anderen in gesprek over bepaalde zaken.

Is er iets concreet veranderd sinds het worden van Taalvriendelijke School?

Er is meer bewustwording. Het team was er eerder niet bewust mee bezig dat aandacht voor meertaligheid anders is dan standaard. Er werd al gepraat over bijvoorbeeld het niet kunnen horen van bepaalde klanken, als deze geen onderdeel zijn van je thuistaal.

Er moet ermee rekening gehouden worden dat kinderen meer meenemen dan er op school wordt geleerd. Belangrijk is de **verborgen kennisbronnen** van kinderen aan te spreken, *“dat deden we al jarenlang met onze kunst- en cultuurprojecten. Het andere taal-deel was gewoon een gegeven”*. Collega’s zijn er actiever mee aan de slag gegaan.

Op scholen die nog niet zover zijn, waar moet je beginnen?

Verbeter de wereld, begin bij je zelf. Je moet bij jezelf weten: hoe sta ik erin?

Het is eenvoudig om te beginnen met een **inventarisatie** van wat je binnen hebt. Veel scholen denken dat ze niet zo veel andere talen hebben, maar als ze gaan kijken komen ze erachter dat ze niet wisten welke kennisbronnen er eigenlijk verborgen waren.

De term taalachterstand zegt weinig. Je wil benoemen: een taalachterstand in de Nederlandse taal. Je zet kinderen weg als doelgroep met een taalachterstand, terwijl je geen zicht hebt op hun (meertalige, volledige) taalvaardigheid. Met die visie krijg je alleen wel minder subsidie.

Kinderen krijgen op school en in de maatschappij signalen dat hun talen er niet toe doen. Ze kunnen er dan van schrikken wanneer plots naar hun taal gevraagd wordt. Dus je moet een cultuur creëren waarin kinderen het heel normaal vinden om hun eigen taalkennis in te zetten.

Luc Sluismans, rector DENISE

Luc Sluismans komt uit Zuid-Limburg en werkt sinds 2016 op De Nieuwe Internationale School van Esprit (DENISE) in Amsterdam, na gewerkt te hebben op allerlei verschillende scholen en een tijd bij OCW en SLO. Luc is momenteel rector van DENISE, een tweetalige (Engels/Nederlands) school met een doorlopende lijn van primair tot en met voortgezet onderwijs.

Meertaligheid betrek je vaak op het buitenland, maar binnen Nederland heb je vele verschillende dialecten en talen.

Een belangrijk onderdeel van de DENISE-visie is: perspectief bieden aan kinderen. Je houdt altijd rekening met de taal, deze visie komt altijd terug. Iedereen is een taaldocent, houd rekening met moedertalen, verdiep je in de achtergrond.

Een *eyeopener* was nadenken over het perspectief van leerlingen die niet het geld hebben voor een internationale school, of om andere redenen

ervoor kiezen niet naar een internationale school te gaan. Wat is het perspectief van bijvoorbeeld een 15-jarige leerling die een prachtige schoolcarrière heeft gehad in het land van herkomst, en die om wat voor reden dan ook naar Nederland komt? Wat gebeurt er met zo'n leerling?

Internationale schakelklas (ISK) en International Baccalaureate (IB)

Samen met het OCW en de Inspectie (en andere partijen) is DENISE samengekomen om de leerlingen perspectief te bieden. Hiervoor hebben wij vier typen onderwijs samengevoegd en zo is DENISE ontstaan. Het is een combinatie van basis- en voortgezet onderwijs, en hier hebben wij twee onderdelen aan toegevoegd namelijk, de Internationale Schakelklas (ISK) en het International Baccalaureate (IB).

De ISK is bestemd voor leerlingen die net binnenstromen. DENISE wil voorkomen dat ISK-leerlingen weinig perspectief hebben en biedt de mogelijkheid voor zowel de MAVO als de HAVO. Wat nog mist is perspectief voor leerlingen die academisch veel potentie hebben, maar voor wie dit belemmerd wordt door het Nederlands. In plaats van VWO aanbieden, is DENISE op zoek gegaan naar iets wat hetzelfde effect heeft en een diploma biedt wat voor de leerlingen haalbaarder is, namelijk het IB-programma

Het IB-programma bevat Nederlands als verplicht vak en is voor de rest in het Engels. Je kunt daarbinnen kiezen tussen twee versies Nederlands: verwerving of literatuur. Leerlingen hebben hiermee kunnen uitstromen naar universitair onderwijs, wat hen via andere trajecten hoogstwaarschijnlijk niet gelukt was.

Welke rol speelt moedertaal in jullie onderwijs?

Belangrijk is 'je welkom voelen' en de taal gebruiken. In het VO mag de moedertaal volop gebruikt worden, door bijvoorbeeld boekjes voor te lezen, ook in het Nederlands, bij de kleuters in het primair onderwijs. De kinderen, vaak nieuwkomers, vinden het prachtig om in hun eigen taal boekjes te zien en voorgelezen te krijgen. Het is een feest van herkenning.

De school is altijd op zoek naar goede docenten, maar in het bijzonder ook nieuwkomers. Die kunnen hun moedertaal inzetten in het onderwijs, bijvoorbeeld ook in het mentoraat.

Aanpassen aan het Nederlands onderwijssysteem, dus ritsen in dat HAVO/MAVO programma, op latere leeftijd is buitengewoon ingewikkeld. Ook voor de inspectie is dit complex. Dit jaar is geëxperimenteerd met moedertalen en examens doen. Nu worden Turks, Arabisch, Spaans, Frans, aangeboden als examenvak. Dit is voor leerlingen die op hun 14e of 15e binnen komen en het IB net niet aankunnen. Zij moeten dus een volledig Nederlands MAVO of HAVO doen. Zij kunnen dan hun moedertaal inzetten om een van deze examens te behalen, die als compensatievak kunnen dienen.

Fadie Hanna, lerarenopleider Universitaire PABO Amsterdam

Fadie Hanna is lerarenopleider en vader van twee drietalige kinderen. Talen die thuis gebruikt worden zijn Aramees, Arabisch, en Nederlands. Hij is geboren in Syrië, heeft bijna hele leven in Amsterdam gewoond, inmiddels in West-Friesland (dat was even wennen qua dialecten).

Fadie geeft les op de academische PABO en houdt zich bezig met inclusiviteit. Taal is een belangrijk onderdeel van. Het 'denken in taalachterstanden' is iets wat met studenten expliciet besproken wordt. Het gesprek erover aangaan, en waarom studenten op die manier denken, is belangrijk. Vaak is het gebaseerd op vooroordelen die ze al hebben. En over waarom bepaalde talen meer waarde hebben binnen onze maatschappij.

Taal is identiteit. Wanneer je mensen verbiedt om een bepaalde taal te spreken ontzeg je ze een specifiek gedeelte van hun identiteit. Dat zijn aspecten van meertaligheid waar Fadie zich op focust. Dit valt ook onder thema's als racisme en discriminatie.

Vanuit het perspectief van een systeem van structurele ongelijkheid, moet je kijken naar waarom bepaalde talen minder status hebben dan andere. Is dat puur economisch, of zitten daar ook andere emotionele lagen aan? Dat bespreken we.

Wat zou je als ouder meegeven aan schoolleiders?

Als ouder is het ontzettend leuk om je kind meertalig op te voeden. Het is zo hilarisch. Als ouder moet je vaak gokken welke taal ze gebruiken.

Als schoolleider moet je goed nadenken over de meerwaarde van het spreken van meerdere talen. Het is heel belangrijk om het expliciet te bespreken. Kinderen zijn ontzettend blij en trots wanneer ze in verschillende talen iets kunnen (en mogen) zeggen.

Dieneke:

“Mijn collega-directeur Jan Bakker die zelf eentalig is, zei: “ik weet niet precies hoe het zit, maar ik zie aan onze leerlingen wat het met ze doet. En dan zie ik: het is goed.” Dus dat is precies wat ik mee wil geven aan schoolleiders: kijk naar je leerlingen, je hoeft er zelf geen ervaring mee te hebben maar kijk wat het doet met je leerlingen”.

Fadie:

“Het gaat niet zozeer om de kwaliteit van de taal die ze spreken, maar het gaat erom dat ze het mogen. Het gaat om dat stukje identiteit, wie ze willen zijn en mogen zijn. Ik zie het terug bij mijn dochters, hoe blij ze zijn dat ze in verschillende talen woorden kunnen benoemen.”

Break-out groepen

Deze keer is de vraag aan de deelnemers:

Welke adviezen of tips zou jij geven om als school taalvriendelijker te worden?

Groep 1- richting de directie

- Steun en acceptatie voor de thuistaal
- Organisatie van een dag – viering van de language diversity op school
- Goed met team in gesprek gaan, expert betrekken
- Ook in gangen op school talen zichtbaar maken
- Klein beginnen, eerst inventariseren
- Onderzoek de visie van alle leerkrachten
- Ouders meenemen in inventarisatie
- Steun zoeken bij ouders
- Laat leerkrachten meteen een succeservaring krijgen
- Contact leggen met weekendscholen
- Met acceptatie van de talen komt acceptatie van andere culturen

Groep 2 - richting het lerarenteam

- De ouders ook betrekken bij dit proces: het effect is groot
- Als team samen bedenken hoe je dit aan kan pakken
- Binnen de klas: kinderen elkaar ook de waardering laten geven door ruimte te creëren voor talen
- Teruggaan naar de basis van taal leren

Groep 3 - richting ouders

- Ouders laten weten dat er scholen zijn waar thuistaalonderwijs gegeven wordt (bijv. Hongaars, Roemeens in Eindhoven).
- Leesboeken in de eigen taal in de bibliotheek van de school.
- Cursus Nederlands voor ouders op school, zodat ze zelf ook ervaren wat kinderen ervaren. Zelfde woorden aanbieden.
- Spreek vooral veel de eigen taal thuis zodat die taal zich voldoende blijft ontwikkelen.

- Activiteiten buiten school (in moedertaal of Nederlandse taal).
- Contacten onderling stimuleren tussen ouders met dezelfde taal.

Groep 4 - Wat wil je meegeven aan beleidsmakers (schoolbesturen, gemeente, Ministerie, onderwijskoepels)?

- Om beleid te maken moet je weten waar je het over hebt. Vooral dus meedraaien op de scholen met nieuwkomers en ervaren hoe het is.
- Informeer beleid op basis van (recentelijke wetenschappelijke inzichten en niet op buikgevoel of populaire ideeën die niet per se kloppen. Neem wetenschappelijke kennis over meertaligheid mee in beleid.
- Bied leerlingen eindexamen in hun thuistaal te doen.
- Bied mogelijkheid om eindtoets groep 8 te laten afnemen in schooltaal en thuistaal.
- Inspectiekader nieuwkomers aanpassen.
- Behandel meertaligheid als een mensenrecht – en onderdrukking hiervan als discriminatie, want dat is het.
- Zorg dat wettelijk geregeld wordt dat de thuistaal de norm is en altijd op scholen gebruikt wordt. Nu worden kinderen ‘afgerekend’ omdat ze een taalachterstand hebben en dat is niet het geval! Het is een tekort aan blootstelling aan de Nederlandse taal.
- Pas je insteek aan dusdanig dat meertaligheid niet meer als ‘anders’ of ‘afwijking’ gezien wordt.
- Maak kennis en bewustzijn over meertaligheid verplicht onderdeel van lerarenopleidingen. Zorg ervoor dat (beginnende en ervaren) leerkrachten genoeg kennis hebben over meertaligheid.
- Er zijn nu ook docenten en aanvullend personeel, daar is ruimte voor, om die toe te voegen aan het onderwijs. Anderstalig personeel kan hier meer onder de aandacht kunnen.

The screenshot shows a Jamboard titled "GROEP 1: Welke adviezen/tips zou jij aan DE DIRECTIE geven om als school taalvriendelijk(er) te worden?". The board contains several sticky notes with the following text:

- Steun en acceptatie voor de thuistaal
- ouders meenemen in inventarisatie
- Contact leggen met weekend scholen
- goed met team in gesprek gaan, expert betrekken
- onderzoek de visie van alle leerkrachten
- Steun zoeken bij de ouders
- met acceptatie van de talen komt acceptatie van andere culturen
- organisatie van een dagviering van language diversity op school
- ook in gangen in school talen zichtbaar
- klein beginnen. Eerst inventariseren
- laat leerkrachten meteen een succeservaring krijgen
- laat leerkrachten langzaam weerover, niet iedereen kan gemakkelijk omschakelen

SIRIUS RONDETAFEL BIJEENKOMST

Deel 3: Taalvriendelijk Onderwijs: Beleid

10 december 2020 (online) van 16:00-17:00 uur

Moderators: Ellen-Rose Kambel (Rutu Foundation) en Afke Weltevrede (Risbo)

Programma:

- Inleiding
- Najat Benayad - projectleider Kansrijke Start gemeente Zaanstad
- Daniela Fasoglio & Joanneke Prenger - SLO
- Q&A
- Break-Out groups
- Resultaten
- Afsluiting

Tijdens de derde aflevering staat het beleid centraal. Gastspreker Najat Benayad gaat in op een inspirerend project van de gemeente Zaanstad waarbinnen meertaligheid positief wordt benaderd. Daniela Fasoglio en Joanneke Prenger van SLO geven uitleg over de rol van meertaligheid bij de nieuwe curriculumvoorstellen Nederlands en Engels/Moderne Vreemde Talen

Najat Benayad – projectleider Gemeente Zaanstad

Najat Benayad is projectleider Kansrijke Start (eerste 1000 dagen van het kind gerekend vanaf conceptie) en coördinator ouderbetrokkenheid in dezelfde leeftijdscategorie bij de gemeente Zaanstad, in de focuswijken Poelenburg en Peldersveld.

Voor de wijken Poelenbrug en Peldersveld is een lange termijn actieplan opgezet met partners uit die wijken (kernteam). Eén pijler uit het plan is: taal, opvoeden en onderwijs. Het kernteam bestaat uit kinderopvangorganisaties (dus ook voorschoolse voorzieningen), schoolbesturen (PO), GGD, sociale wijkteams, bibliotheek (niet onderdeel van kernteam, maar wel betrokken vanwege het onderwerp) en de gemeente.

Gezamenlijke visie

Binnen dit kernteam werd door verschillende partijen geconstateerd dat er tegenstrijdige adviezen over meertalig opvoeden werden gegeven aan ouders. Het kernteam heeft vervolgens op basis van een wetenschappelijk stuk dat is geschreven door taaldeskundigen, een gezamenlijke visie ontwikkeld op taalontwikkeling van het meertalige kind (al vanaf de zwangerschap). De visie is voorgelegd aan de besturen, onder wie de gemeente, het college is akkoord gegaan en de gemeenteraad is geïnformeerd.

Alle partijen hebben een eigen implementatieplan geschreven om het te laten landen in de praktijk. Een gezamenlijk implementatieplan is opgesteld om te kijken welke actiepunten gezamenlijk opgepakt kunnen worden. Een van deze punten resulteerde in een webinar door professor Folkert Kuiken die door rond de honderd professionals werd gevolgd. Het delen van de boodschap door

iemand met aanzien heeft veel effect gehad op professionals die nog niet overtuigd waren. Na de webinar werd duidelijk minder weerstand gevoeld richting meertalige taalontwikkeling.

We omarmen nu meertaligheid

Wat nu anders is aan het beleid is dat nu wordt gezegd: we omarmen meertaligheid. Het is oké om de taal te spreken met je kind die je het beste beheerst. Dat is niet alleen oké, maar dat is het advies. Daarmee wordt een andere taal (zoals schooltaal) ook makkelijker aangeleerd. Pedagogisch medewerkers die dit al deden, vonden hier geruststelling en bevestiging in.

Vanuit verschillende perspectieven wordt gekeken hoe je het zo goed mogelijk kunt implementeren. Iedereen bekijkt dit voor zichzelf, maar het komt in het kernteam steeds terug als gezamenlijk doel en gezamenlijke afspraak, beginnend bij beleidsmakers, partners vanuit verschillende organisaties, management. Nu gaat het meer richting de uitvoerders en de praktijk.

Wetenschappelijke onderbouwing als basis

De gemeente is vanaf het begin betrokken geweest. Die heeft de faciliterende rol gehad, maar is niet de regievoerende partij. De basis is steeds geweest: wetenschappelijke onderbouwing, dit helpt ook de neuzen dezelfde kant op krijgen. Nu wordt gekeken hoe de gemeente ondersteunend aan de gezamenlijke acties de professionals kan ondersteunen in communicatiemateriaal. Er wordt ook gekeken hoe communicatiemateriaal kan worden ontwikkeld richting bewoners, dus ouders.

Daniela Fasoglio & Joanneke Prenger – SLO

Daniela Fasoglio en Joanneke Prenger werken bij SLO, het landelijke expertisecentrum voor curriculumontwikkeling. Joanneke sluit aan namens het leergebied Nederlands. Daniela sluit aan namens het leergebied Engels/MVT. Voor deze leergebieden hebben zij gewerkt aan Curriculum.nu.

Curriculum.nu

Daniela en Joanneke starten hun presentatie met een [animatiefilmpje](#) over wat Curriculum.nu is.

Binnen het traject Curriculum.nu hebben leraren en schoolleiders, daarbij ondersteund door andere experts, in negen ontwikkelteams voorstellen opgeleverd voor de herziening van het curriculum in het basisonderwijs (po) en voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (vo), en adviezen voor de bovenbouw vo. Deze voorstellen zijn in oktober 2019 aan de minister overhandigd.

De voorstellen die door de leergebieden aan de minister zijn aangeboden voor de herziening van het curriculum bestaan per leergebied uit een visie, grote opdrachten en de uitwerking naar bouwstenen voor negen leergebieden. De voorstellen beschrijven voor negen leergebieden de kern van de kennis en vaardigheden die leerlingen moeten beheersen. In de bouwstenen is dat per fase van het onderwijs uitgewerkt: de onderbouw van het basisonderwijs, de bovenbouw van het basisonderwijs, en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Daarnaast zijn adviezen geformuleerd voor de bovenbouw vo. De voorstellen van curriculum.nu vormen de basis voor de vernieuwing van de kerndoelen voor primair onderwijs en onderbouw vo, en van de examenprogramma's voor de bovenbouw.

Bouwsteen Meertaligheid

Voor zowel het leergebied Nederlands als voor het leergebied Engels/MVT (Moderne Vreemde Talen) is in de voorstellen een bouwsteen over meertaligheid opgenomen.

In januari 2021 is op deze voorstellen gereageerd door een wetenschappelijke curriculumcommissie. Deze commissie is ingesteld door de minister van onderwijs om te adviseren over de opgeleverde voorstellen en de werkopdracht aan SLO. Bespreking en besluitvorming in de Tweede Kamer naar aanleiding van deze adviezen zal pas plaatsvinden na de verkiezingen, wanneer een nieuwgekozen Tweede Kamer is gestart. Daarna zullen de nieuwe conceptkerndoelen worden ontwikkeld die eerst beproefd zullen worden op pilotscholen, om te kijken of leraren er voldoende aan hebben en er mee uit de voeten kunnen. De hoop is dus dat de voorstellen tegen 2023/24 vertaald zijn naar nieuwe kerndoelen in de wetgeving. Ongeveer in dezelfde periode zullen ook vernieuwingstrajecten van start gaan voor de herziening van de examenprogramma's. Op basis van de nieuwe wettelijke kerndoelen en eindtermen zullen uitgeverij leermaterialen gaan maken en leraren hun eigen onderwijs gaan vormgeven.

Leergebied Nederlands

De huidige kerndoelen zijn gericht op een eentalige situatie. In het Leergebied Nederlands is het doel: het Nederlands leren beheersen. De bouwsteen [Meertaligheid en cultuurbewustzijn](#) is opgenomen omdat belangrijk werd gevonden dat leerlingen zich ervan bewust zijn dat ze in een meertalige omgeving opgroeien. In de kerndoelen moet worden opgenomen dat ze zich hiervan bewust worden, talen kunnen vergelijken, invloeden van talen en culturen op het Nederlands leren herkennen en daarover leren praten.

Meertaligheid onderdeel van de didactiek

Het leren gebruiken van andere talen zal geen kerndoel worden, omdat het geen onderdeel is van het Leergebied Nederlands. Wel wordt gezegd dat het in de didactiek goed zou zijn om het benutten van de thuistaal uit te werken, want dat is een springplank om het Nederlands beter te leren.

Het voorstel als geheel is goed ontvangen. De verwachting is niet dat de bouwsteen Meertaligheid en cultuurbewustzijn een breekpunt zullen zijn. Het gaat er vooral om dat leerlingen leren wat het belang van het Standaardnederlands is in onze meertalige samenleving. Leerlingen moeten leren en ervaren dat talen, taalvariëteiten en culturen van waarde zijn voor zichzelf en anderen.

Leergebied Engels/MVT

Binnen het Leergebied Engels/MVT zit er een verschil tussen PO en VO. In het PO is Engels een klein onderdeel, terwijl je in het VO ten minste twee talen leert. De invalshoek van Engels/MVT is gebaseerd op de geactualiseerde inzichten van het Europees Referentiekader (ERK), waarin meer aandacht is gekomen voor meertaligheid.

Drie dimensies van meertaligheid

In de voorstellen worden drie dimensies van meertaligheid onderscheiden: 1) het meertalige landschap van Nederland en de wereld; 2) het repertoire van het individu (iedereen is meertalig); 3) meertaligheid als strategie en competentie die je ontwikkelt en effectief leert inzetten om de communicatie te bevorderen of om nieuwe talen te leren (je slaat niet elke taal in je brain als aparte vakjes, in je mentale lexicon werken talen als communicerende vaten).

Omgaan met talen binnen andere leergebieden (zoals rekenen/wiskunde) gaat snel om didactiek, dat is iets dat niet in landelijke kaders kan worden vastgelegd. De implementatie is aan de school.

In het Nederlandse onderwijs kun je nu eindexamen doen in 9 talen, afhankelijk van de onderwijssector. Die mogelijkheid wordt te weinig benut. Engels is een kernvak in alle sectoren. De overige schooltalen hebben dezelfde status in het curriculum (Frans, Duits, Spaans, Arabisch, Italiaans, Russisch, Turks en Chinees). Andere talen kunnen niet als eindexamenvak worden gevolgd, alleen als extra vak.

Hopelijk wordt binnen kanselijkheid de meertalige achtergrond van leerlingen niet alleen in de remediërende hoek gegooid, maar onderdeel gemaakt van het benutten van talent. In de keuzeonderdelen (bovenbouw VO) zou je daar ruimte aan kunnen geven, maar daarover moet nog gediscussieerd worden.

Advies Wetenschappelijke Curriculumcommissie

Er komt een advies van de Wetenschappelijke [Curriculumcommissie](#). Het is nu afwachten wat dit advies zal zijn en hoe de minister erop reageert.³ Daarna mag worden gestart met de kerndoelen en eindtermen. De ontvangst van de voorstellen in 2019 was warm.

Het nieuws hierover volgen kan door te abonneren op de social media en/of nieuwsbrief van Curriculum.nu. Het is fijn om te blijven aanhaken om daarmee bij te dragen, ook tijdens de pilotperiode.

Taalvriendelijke School Salto-school Floralaan

De directeur van Salto-school Floralaan (Eindhoven, zie foto) was verhinderd voor de Rondetafel, dus in plaats daarvan is een [filmpje](#) over de Floralaan als Taalvriendelijke School vertoond.

Vraag: Op welke manier worden de leerkrachten ondersteund bij de Taalvriendelijke School? Is er een handboek?

³ Het advies is inmiddels gepubliceerd: <https://www.curriculumcommissie.nl/actueel-berichten/wetenschappelijke-commissie-adviseert-over-de-landelijke-bijstelling-van-het-curriculum-po-en-vo>

Ellen-Rose: Het doel is een taalvriendelijke leeromgeving creëren en om de praktijk dat kinderen worden gestraft voor het spreken van hun thuistaal, uitbannen. Het is een laagdrempelig concept. Er zijn een aantal minimumvereisten, waarin scholen zich committeren de taal niet te verbieden of te bestraffen en ook ouders niet te ontmoedigen in hun eigen taal.

Wat scholen vervolgens willen doen, laten we aan elke school zelf. Omdat we erkennen dat elke school verschillend is. Zo zijn sommige scholen al langer bezig met het gebruikmaken van meertaligheid in de klas en hebben hun leerkrachten erin getraind. Andere scholen beginnen net, ook voor hen moet de Taalvriendelijke School toegankelijk zijn.

Door in het netwerk te zitten, doen ze ideeën en kennis op over wat ze kunnen doen met meertaligheid. Maar wat zij zelf doen, is hun keuze. Natuurlijk worden ze daarin begeleid door het uitwisselen van kennis en strategieën voor zover ze dat nodig hebben, en brengen we ze in contact met experts.

Break-out groepen

Elke groep kreeg een verschillende vraag mee.

Groep 1 - Na drie rondetafels over taalvriendelijk onderwijs, wat moet de volgende stap zijn?

- Kennis over meertaligheid verspreiden
 - Vaker bijeenkomsten organiseren (er is gebrek aan kennis) bijvoorbeeld via organisaties zoals ABC en CED-Groep.
 - Voorbeeld van Zaanstad bij andere gemeenten onder de aandacht brengen (bv. via Vereniging van Nederlandse Gemeenten)
 - Handboeken uitwisselen
 - PABO: ronde tafel organiseren; richten op de leerkrachten van de toekomst
 - Helpen met voorlichtingsavonden over de Nederlandse educatie in de moedertaal van de ouders
- Contacten leggen
 - Tussen alle organisaties die bezig zijn met meertaligheid
 - Tussen gemeenten en goede voorbeelden delen
 - Losse initiatieven verenigen/opschalen
 - Contact leggen tussen scholen en weekend(taal)scholen
- Positief aandacht geven: wat je aandacht geeft groeit!
- Meer aandacht voor weekend taalscholen

Groep 2 – Welke instituten hebben prioriteit als we in Nederland taalvriendelijk onderwijs willen invoeren?

Zonder bepaalde voorkeur zijn dit volgens deze groep:

- Curriculum.nu / SLO
- Schoolleiders en/of schoolbesturen
- PABOs
- En: consultatiebureau's/peuterspeelzalen/kinderopvang, zodat vanaf het vroege begin er een duidelijk advies komt aan meertalige ouders

Hoe kunnen we ze bereiken?

- Soms moeilijk te beoordelen, de functie van alle genoemde partijen is niet bij de deelnemers bekend.
- Zowel top-down als bottom-up benaderen.
- Nagaan wat al wordt gedaan binnen PABOs, op basis daarvan mensen verbinden in een netwerk en vandaaruit op zoek gaan naar goede voorbeelden.
 - Meertaligheid zit niet in het vaste curriculum van de PABO, soms als keuzevak of specialisatie (master). Het is een extra keuzevak of een minor.
 - Op (sommige) PABOs wordt vanuit deficiëntie geredeneerd.
 - Op Post-HBO NT2 Didaktiek in Den Haag is het curriculum herzien. Nu is ook bij elk vak meertaligheid en de thuishalen erin gekomen. Maar dit is nascholing, dus niet standaard voor alle leerkrachten.
- Goede voorbeelden delen (olievlekeffect): taalvriendelijke scholen laten collega-scholen zien hoe zij het doen.
- Onderzoeken uitvoeren die bewijs leveren voor bepaalde aanpakken.
- SLO: op de hoogte blijven en reageren waar het kan.

Reactie van Geert Simons – CEO Proominens schoolbestuur Ede

Ondersteunt een top-down en bottom-up benadering:

Top-down: hier geldt: sociale veiligheid van een kind is prioriteit, daar hoort de (waardering voor) de taal van een kind, bij. Dat kun je afdwingen binnen het bestaande kader. Dit moet aan de PO-Raad, Ministerie van Onderwijs worden uitgelegd; dit is sociale veiligheid dus dit moet gebeuren.

Bottom-up: hier moet je meer sensitiveren; wat zijn de voordelen voor het kind, voor jou als leerkracht, zijn. Wat doet het met sociale veiligheid?

Daarom is de PABO een goede insteek. Als nieuwe leerkrachten overtuigd zijn, verspreidt de olievlék zich.

Groep 3: Wat is de belangrijkste boodschap aan? Wat moeten ze doen?

a) de gemeente

Volg wat er gebeurt in Zaanstad

Ik denk dat de scholen zelf eerst alles op orde moeten hebben, voordat ze naar de gemeente gaan.

webinar van Folkert voor alle organisaties

brieven schrijven namens alle betrokken partijen aan de gemeente en schoolbesturen en inspectie

meertalige ouders aan het woord laten

wij hebben standaardbrieven voor ouders aan directies

b) schoolbesturen

Besturen kunnen zich profileren op taalvriendelijkheid.

Schoolbesturen: de verschillende scholen aansturen om meertaligheid in te zetten op school. Voorlichting geven over het belang van meertaligheid

Schoolbestuur: leerkrachten aannemen uit verschillende culturen en talen

Zorgen dat er ook bij de gemeente en schoolbesturen meer kennis komt over de voordelen van meertaligheid!

scholen binnen een bestuur kunnen meer de handen ineen slaan en samenwerken.

Het is belangrijk dat docenten en leerkrachten meer kennis krijgen over meertaligheid. Dan wordt het niet vanaf bovenaf opgelegd.

Niet alleen vanuit 'taalhoek' lobbyen, maar ook vanuit de onderwijskundige hoek argumenten vanuit het didactische nut lijkt soms wel goed te vallen.

c) inspectie

Van taalvriendelijkheid van scholen een indicator maken.

Inspectie: check wat een school doet voor meertalige leerlingen, hoe wordt de thuistaal ingezet? Schrijf dit in het inspectierapport

inge de wolf benaderen

d)?

ouderraden

meertalige leerkrachten en docenten

Deze samspon hiervoor te lobbyen

sigrid kaag aanschrijven

ja, heel graag samen. ik heb een petitie, zal hem toesturen

TEKEN DE PETITIE Meer talen in het onderwijs, minder segregatie.

Groep 3 – Wat is de belangrijkste boodschap aan...

a) de gemeente

- Volg wat er gebeurt in Zaanstad
- Scholen moeten zelf eerst alles op orde hebben, voor ze naar de gemeente gaan
- Organiseer webinar (bv. door hoogleraar Folkert Kuiken) voor alle organisaties
- Laat meertalige ouders aan het woord
- Help ouders met standaardbrieven gericht aan schooldirectie.

De groep stelt voor dat er brieven worden geschreven namens alle betrokken partijen aan de gemeente, schoolbesturen en inspectie.

b) schoolbesturen

- Besturen kunnen zich profileren op taalvriendelijkheid
- Verschillende scholen aansturen om meertaligheid in te zetten op school.
- Voorlichting geven over het belang van meertaligheid.
- Leerkrachten aannemen uit verschillende culturen en talen.
- Zorgen dat er bij de gemeente en schoolbesturen meer kennis komt over de voordelen van meertaligheid.
- Het is belangrijk dat docenten en leerkrachten meer kennis krijgen over meertaligheid, zodat het niet van bovenaf wordt opgelegd.
- Scholen binnen één bestuur kunnen meer de handen ineenslaan en samenwerken.
- Niet alleen vanuit de 'taalhoek' lobbyen, maar ook vanuit de onderwijskundige hoek: argumenten vanuit het didactische nut.

c) de inspectie

- Van taalvriendelijkheid van scholen een indicator maken.

- Check wat een school doet voor meertalige leerlingen. Hoe wordt de thuistaal ingezet? Schrijf dit in het inspectierapport.
- Hoofd van de inspectie Inge de Wolf benaderen

d) overige acties:

- Ouderraden aansporen om te gaan lobbyen
- Meertalige leerkrachten en docenten aansporen om te gaan lobbyen
- Sigrid Kaag (Minister van Buitenlandse Zaken) aanschrijven
- Petitie tekenen

Groep 4 - Wat is de belangrijkste boodschap aan het Ministerie van Onderwijs? Wat moeten ze doen?

- Luister naar de wetenschap en gebruik dit voor beleid.
- In debat spelen politieke belangen. De Tweede Kamer en het Ministerie balanceren tussen deze belangen en de ingestelde wetenschappelijke commissie. Het Ministerie moet gebruik maken van de wetenschappelijke commissie.
- Houd de inhoud van de PABOs in de gaten:
 - Is daar ruimte voor meertaligheid?
 - Nu te weinig gericht op diversiteit in de schoolteams.
 - Er moeten meer mogelijkheden komen om vanuit MBO door te stromen.
- Zorg voor duidelijkheid over de vrijheid van scholen om thuistalen in te zetten.
- Benadruk dat het geen extra last is en het curriculum niet overlaadt.

* * *

Meer informatie:

- [Verslag van de 2e SIRIUS Nationale Rondetafel bijeenkomst Nederland \(2019\)](#)
- [Routekaart Taalvriendelijke School](#)
- [Een taalvriendelijk sausje](#) – interview met Dienneke Blikslager, onderdirecteur St. Janschool, de eerste Taalvriendelijke School van Nederland
- Beleid Kansrijke Start Zaanstad: <https://www.kansrijkestartnl.nl/actieprogramma-kansrijke-start>
- Gemeente Zaanstad: Visie en boodschap met betrekking tot een optimale (taal)ontwikkeling van het meertalige kind <https://zaanstad.notubiz.nl/modules/5/collegeberichten/566341>

Gedeelde weblinks door participanten:

- Kletsheads: Podcast van Sharon Unsworth over meertalige kinderen voor ouders, leerkrachten en logopedisten: <https://kletsheadspodcast.nl/>
- Taal naar keuze: <https://www.taalnaarkeuze.nl/>
- Petitie Taal naar keuze: <http://taalnaarkeuze.petities.nl/>
- Meertalig.nl: (inter)actief centrum voor iedereen die met meertalige kinderen te maken heeft: <https://www.meertalig.nl/>
- Planting Languages: EU project over ondersteuning ouders bij ontwikkelen van een Family Language Policy: <https://plantinglanguages.eu/?lang=en>

Bijlage 1: Aanbevelingen

Resultaten van de SIRIUS Nationale Rondetafels over Taalvriendelijk Onderwijsbeleid

Taalvriendelijkheid in de klas

- Neem een open houding aan. Wanneer leerkrachten weerstand bieden, gaat dit vaak om een gebrek aan kennis. Daarbij is het belangrijk meteen de vaardigheden te geven om praktisch aan de slag te gaan. Een open houding is het eerste wat je kunt doen, zonder gelijk nieuwe lessen te bedenken.
- Ga in gesprek over de taal die een kind spreekt. Kinderen vinden het leuk als leerkrachten hierin interesse tonen, ook al moeten ze er misschien aan wennen dat ze hun taal mogen gebruiken op school.
- Geef kinderen de kans te laten zien wat zij kunnen in hun eigen taal. Dit geeft zelfvertrouwen.
- Laat kinderen ook gebruikmaken van hun eigen taal om onderwerpen te begrijpen, bijvoorbeeld door bronnen op te zoeken. Als je nog niet goed Nederlands beheerst, kun je anders de uitleg slecht volgen. Door gebruik van de eigen taal kan een kind toch leren, alleen de Nederlandse woordenschat moet er dan nog bij worden gezocht.
- Als het gaat om redzaamheid, is het fijn als kinderen voor wie het Nederlands nieuw is bepaalde dingen kunnen zeggen, zoals ‘wil je daarmee stoppen?’, of ‘ik moet naar de wc’. Om die koppeling sneller te kunnen maken, kunnen plaatjes worden gemaakt met de woorden erbij. Deze worden mee naar huis genomen, waardoor ouders er aandacht aan kunnen besteden en kinderen kunnen oefenen. Zo kunnen ze zich sneller veilig voelen in de klas.
- Koppel kinderen die dezelfde taal spreken aan elkaar (taalmaatje), zodat zij in deze taal kunnen overleggen. In plaats van deze kinderen apart te zetten, zet je ze juist bij elkaar en ben je functioneel bezig. Let wel op dat oudere kinderen niet overbelast worden met de verantwoordelijkheid voor een taalmaatje.
- Bij buitensluiting moet daarover een gesprek worden gevoerd. Maar vaak blijken ook eentalige kinderen het juist leuk te vinden om woordjes in een andere taal te leren van hun klasgenoot.
- Enkele voorbeelden van aandacht voor talen in de klas:
 - Je kunt op een leuke en speelse manier aandacht besteden aan verschillen tussen talen, bijvoorbeeld leesrichting (rechts naar links), of andere volgorden in woorden.
 - Kinderen kunnen ‘hallo’ zeggen in verschillende talen.
 - Het kan leuk zijn aandacht te besteden aan culturele verschillen/kenmerken, zoals feestdagen die in een cultuur gevierd worden.
 - Medewerkers of ouders kunnen in thuishalen voorlezen. Ook zijn er boekjes die in veel verschillende talen zijn vertaald. Vaak zijn er meertalige collega’s binnen de school (ook buiten alleen de leerkrachten). Het inzetten van deze collega’s kan effectief zijn.
 - Zet ouders in als vertalers. Vertalen kan een krachtig middel zijn, je kunt ouders een dagdeel uitnodigen waarbij je bijvoorbeeld zegt: ‘het is thuishalenochtend’.

Taalvriendelijkheid op school

- Denk als school na over de meerwaarde van het spreken van meerdere talen.
- Stap af van de term 'taalachterstand'. Dit drukt een negatief stempel op kinderen en zegt in principe weinig. Je wil benoemen: een taalachterstand in de Nederlandse taal. Je weet niet of een kind een (algemene) taalachterstand heeft, het enige wat je opmerkt is de vaardigheid in de Nederlandse schooltaal.
- De eerste stap is het team in staat stellen beslissingen te nemen, te leren en te groeien. Dit begint met een visie en een set waarden, waarin iedereen zich gehoord moet voelen.
- Wanneer inclusie een waarde is, hoort meertaligheid hierbij. Wanneer je leren voor iedereen toegankelijk wil maken, moet je alle talen includeren. Taal is onderdeel van het 'welkom voelen' op school.
- Laat ook leerkrachten hun moedertaal inzetten in het onderwijs wanneer dit relevant is, bijvoorbeeld in het mentoraat.
- Je moet als school rekening houden met en aanspreken van 'verborgen kennisbronnen': kinderen nemen meer mee dan je ze op school leert (bijvoorbeeld kennis over en in een andere taal dan het Nederlands).
- Het is eenvoudig als school te beginnen met een inventarisatie: welke talen zijn aanwezig op school? Veel scholen zijn in de veronderstelling dat ze niet zo veel andere talen hebben, maar dan blijkt dit toch zo te zijn (zo zijn er binnen Nederland al vele verschillende dialecten en talen)

Taalvriendelijkheid op de lerarenopleiding

- Besteed aandacht aan taal/meertaligheid binnen het onderwerp **inclusie**. Taal is identiteit, wanneer je mensen ontzegt een bepaalde taal te spreken ontzeg je hen een gedeelte van hun identiteit. Dit valt ook onder thema's als racisme en discriminatie.
- Besteed aandacht aan het 'denken in taalachterstanden'. Het gesprek erover aangaan, en waarom studenten op die manier denken, is belangrijk.
- Vanuit een perspectief van structurele ongelijkheid, moet je kijken naar waarom bepaalde talen minder status hebben dan andere.
- Ga na wat er al wordt gedaan binnen PABOs, op basis daarvan mensen verbinden in een netwerk en vandaaruit op zoek gaan naar goede voorbeelden.
- Organiseer een Rondetafel over meertaligheid op de PABO.

Aanbevelingen gericht aan beleidsmakers

Wijzig je insteek: meertaligheid is geen afwijking of probleem, maar een kracht en een mensenrecht

- Sociale veiligheid van een kind is prioriteit, daar hoort (waardering voor) de taal van een kind bij
- Uitsluiting op basis van taal is een mensenrechtenschending
- Reken kinderen niet af op 'taalachterstand', maar maak het gebruik van thuistalen in het onderwijs tot de (wettelijke) norm

Vergroot en verspreid kennis over meertaligheid (en inclusie)

- Laat onderzoek doen naar aanpakken die positieve resultaten hebben
- Organiseer vaker bijeenkomsten rond dit thema
- Zorg dat docenten meer kennis krijgen over meertaligheid zodat het niet van bovenaf opgelegd moet worden
- Niet alleen kennis vanuit taalkunde maar vooral ook onderwijskundige (didactische) kennis
- Sensitiseer docenten over de voordelen voor het kind en voor de leerkracht. Wat doet het met sociale veiligheid?
- Zorg voor duidelijkheid over de vrijheid van scholen om thuistalen in te zetten
- Benadruk dat taalvriendelijkheid geen extra last is en het curriculum niet overlaadt

Neem meertaligheid op als verplicht onderdeel van het PABO-curriculum

- Dit zijn de leerkrachten van de toekomst, Zorg ervoor dat (beginnende en ervaren) leerkrachten genoeg kennis hebben over meertaligheid
- Maak kennis en bewustzijn over meertaligheid een verplicht onderdeel van lerarenopleidingen. Meertaligheid wordt nu alleen als keuzevak aangeboden
- Vergroot aandacht voor (talige) diversiteit binnen de docententeams

Maak CITO mogelijk in meerdere talen

Maak gebruik van kennis bij taal(weekend)scholen en bevorder contacten tussen reguliere en taal(weekend)scholen

Schoolbesturen/directies:

- Trek meer leerkrachten aan met verschillende culturele/talige achtergronden
- Profileer je met taalvriendelijkheid
- Stuur verschillende scholen aan om meertaligheid in te zetten op school.
- Neem leerkrachten aan met verschillende culturele/talige achtergronden.
- Bevorder samenwerking tussen scholen binnen een bestuur op gebied van meertaligheid

Inspectie:

- Check wat een school doet voor meertalige leerlingen en neem dit op in het inspectierapport
- Maak van taalvriendelijkheid van scholen een indicator

Gemeenten:

- Volg het voorbeeld van gemeente Zaanstad waar meertaligheid positief in de aandacht staat
- Baseer je beleid op wetenschappelijke kennis. Niet op onderbuik of populaire ideeën die niet per se kloppen.
- Deel wetenschappelijke kennis in organisaties en onder professionals, om te zorgen voor een bottom-up effect
- Betrek alle partijen die te maken hebben met kinderen en jongeren (inclusief schoolbesturen, GGD, bibliotheek, kinderopvang en peuterspeelzalen)
- Ontwikkel een gezamenlijk beleid rond meertaligheid
- Laat alle partijen (inclusief de gemeente) een eigen implementatieplan maken en verantwoordelijkheid nemen voor eigen stukje
- Laat meertalige ouders aan het woord.

Bijlage 2: Lijst van geregistreerde participanten

	Naam	Organisatie/instelling	Positie in organisatie/instelling	
BELEIDSMAKERS				
1.	Chantal Denekamp	Gemeente Zaanstad	Policy Advisory Youth and Equality Opportunities	
2.	Ilona Berggraaf	VPCO (School Board)	Policy Advisor	
3.	Daniela Fasoglio	SLO	Curriculum Developer	
4.	Joanneke Prenger	SLO	Curriculum developer	
5.	Inge Jansen	SLO	Curriculum developer Dutch	
6.	Marjon Tammenga	SLO	Curriculum developer	
7.	Monique Visser	ASKO (school board)	Education Advisor	
8.	Najat Benayad	Gemeente Zaanstad	Project Leader	
DOOR MIGRANTEN GELEIDE ORGANISATIES				
9.	Gisi Cannizzaro	Heritage Language Schools Eindhoven	Founder/Coordinator	
LEERKRACHTEN, LERAREN TRAINERS, SCHOOLLEIDERS OF ANDERE SCHOOLVERTEGENWOORDIGERS				
10.	Amanda van Dijk	BEP	Teacher trainer	
11.	Anne van Buul	Hogeschool de Kempel	Teacher trainer Dutch	
12.	Annemarie van Holst	Optimist international School	Director	
13.	Annemiek Claassen	Basisschool De Ontmoeting	Teacher	
14.	Corrinne Stek	Codenz	Language Coordinator	
15.	Dieneke Blikslager	St. Janschool/ASKO	Vice Principal	
16.	Ellen-Petra Kester	University Utrecht	University Teacher, teacher trainer	
17.	Esther Koopmans	Taalcentrum Almere	Class assistant newcomers	
18.	Eva van Ooijen	KIT	Teacher	
19.	Fadie Hanna	UvA Universitaire Pabo	Teacher trainer	
20.	Femke Danse	Het ABC	Education advisor	

21.	Geert Simons	Proominence (school board)	CEO	
22.	Hadassa Bergonje	VPCO	Vice Principal	
23.	Hans Hardeman	Kindercampus Zuidas	Teacher newcomers	
24.	Henrike de Munnik	De Vlieger	Teacher trainer/coach	
25.	Ineke Winterwerp	St. Westelijke Tuinsteden	Teacher	
26.	Jeannette Sibma	Language One	Teacher trainer	
27.	Joke van Til	Margrietschool Ermelo	Teacher	
28.	Josje Verhagen	University of Amsterdam	University Teacher/teacher trainer	
29.	Lara Rikers	ISH	EAL Team leader	
30.	Liesbeth Alberts	De Vlieger, basisschool Newcomers	Director	
31.	Liset Dagelet	De Globe, Newcomer school	Director	
32.	Maaïke Mayer	Hogeschool Utrecht	Language Teacher	
33.	Margit Tera	Optimist International School	EAL Support	
34.	Marianne Tak	SKOPOS	Teacher language class	
35.	Marije Schnejderberg	TAEL (Etten-leur)	Coordinator	
36.	Marion Thomasia	VPCO	Innovation manager	
37.	Miriam Heijster	Kindercampus Zuidas	Director	
38.	Nicole Vullings	De Meule	Teamleader	
39.	Nihayra Leona	Levende talen sectie Papiaments	Chair	
40.	Patrica Sloot	VPCO board	Innovation coordinator	
41.	Paula Piera	Almeertaal	Teacher trainer	
42.	Puck de Koning		Teacher	
43.	Sasja Vennekens	Expertisecentrum Voila	Teacher trainer/coach	
44.	Sylvia Huijsmans	Salto RISE	Language coordinator	

OUDEVERTEGENWOORDIGERS				
45.	Bozena Kopczynska	Polish Center for Education and Culture Lokomotywa/Multilingual Parents Amsterdam	Director	
46.	Danielle Nijboer	Multilingual Parents Amsterdam	Member	
ANDERE RELEVANTE STAKEHOLDERS				
47.	Aloys Tan	Dr. Aloys Tan Startup	CEO Founder	
48.	Anna de Graaf	Meertalig.nl	Multilingualism advisor	
49.	Carien Deutman	OnderwijsAdvies	Speech pathologist	
50.	Chinelo Lashley	University of Amsterdam	Student	
51.	Hanne Boon	Porticus	Grant Administrator	
52.	Hanneke Tijssen	Edufax	Member Innovation Center	
53.	Hobina Kooistra	Nuffic	Programme Manager Erasmus+	
54.	Iwanna Swart	Porticus	Programme Manager	
55.	Jacomine Nortier	University Utrecht	University teacher, researcher multilingualism	
56.	Karijn Helsloot	Stichting Taal naar Keuze	Director	
57.	Marga van Mil	OnderwijsAdvies	Adviseur meertaligheid, speech pathologist	
58.	Sharon Unsworth	Radboud Universiteit, Kletsheads podcast	University teacher	
ORGANISATIE NATIONALE RONDE Tafels				
59.	Afke Weltevrede	Risbo	Onderzoeker	
60.	Ellen-Rose Kambel	Rutu Foundation	Directeur	
61.	Hilda Heyde	Rutu Foundation	Programme Officer	
62.	Katja van der Schans	Risbo	Junior onderzoeker	
63.	Laurinde Koster	Risbo	Junior onderzoeker	
64.	Tom Tudjman	Risbo	Onderzoeker	

NB Niet alle geregistreerde personen hebben deelgenomen aan (alle) bijeenkomsten.